

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi metsäntutkimuslaitoksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan lisättäväksi metsäntutkimuslaitoksen virkatyypiluetteloon tutkimusjohtajan ja hallintojohtajan virat sekä metsäta-

lousinsinöörin ja metsätalousteknikon toimet. Esitys liittyy valtion vuotta 1986 koskevaan tulo- ja menoarvioesitykseen.

PERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja ehdotetut muutokset

Metsäntutkimuslaitoksen toiminnan johtaminen, valvominen ja kehittäminen kuuluvat hallituksen ohella ylijohtajalle. Tärkein näistä tehtävistä on laitoksen päätehtävästä, tutkimustoiminnasta huolehtiminen. Tämän ohessa ylijohtajaa työllistävät lukuisat hallinnolliset kysymykset sekä laitoksen metsien puuntuotantoon ja maanomaisuuden muuhun käyttöön ja hoitoon liittyvät tehtävät.

Esimiestasolla tutkimusta koskevia tehtäviä hoitavat ylijohtajan lisäksi laitoksen kolmesta professoria ja heidän ohjauksessaan osittain myös alueellisten tutkimusosastojen päällikköinä toimivat tutkijat. Kun professorien velvollisuutena on suorittaa ja kehittää tutkimusta omalla erikoisallallaan, merkitsee tämä sitä, että koko laitoksen tutkimustoiminnan ohjaaminen ja koordinointi ovat ylijohtajan vastuulla.

Hallintoasioita hoitaa ylijohtajan alaisena hallinnollisen toimiston päällikkö ja puuntuotantoa ja muita kiinteistötehtäviä kokeilualue toimiston päällikkönä toimiva ylimetsänhoitaja. Näidenkin toimintojen johtaminen ja tarpeellinen yhteensovittaminen keskenään ja tutkimustoimintaan jäävät ylijohtajan tehtäväksi. Sama koskee ratkaisuvaltaa yksittäisissä asioissa.

Kun ylijohtajan päätoiminen virka perustettiin vuonna 1962 oli tutkimuslaitoksessa seitsemän tutkimusosastoa, yksi alueellinen tutkimusasema ja henkilökunnan määrä oleellisesti nykyistä alhaisempi. Tänä päivänä tilanne on kokonaan toinen. Tutkimusosastoja on yhdeksän, joista neljä jakaantuu kahteen käytännössä itsenäiseen tutkimussuuntaan. Tutkimusaloja on näin ollen yhteensä kolmetoista. Alueellisten tutkimusosastojen määrä on puolestaan noussut kahdeksaan, laitoksen koko henkilökuntamäärän ollessa metsurit mukaan lukien runsaat 800.

Metsätaloudessa on myös tapahtunut viime vuosikymmenien aikana muutoksia. Puuntuotannolle on asetettu yhä suurempia tavoitteita samalla, kun metsätalouden harjoittamisen menetelmät ja muodot ovat kehittyneet. Ilman epäpuhtaudet ja muut metsiin kohdistuvat ulkoiset uhkatekijät ovat samanaikaisesti lisääntyneet. Metsien muiden kuin puuntuotannollisten arvojen merkitys on niin ikään korostunut. Metsäntutkimus on joutunut entistä mittavampien haasteiden eteen.

Edellä kuvatut olosuhteiden muutokset ovat lisänneet metsäntutkimuslaitoksen tehtäviä. Menestyksellinen tutkimus edellyttää metsäntutkimuksen eri osa-alueiden yhteistoiminnan ohella enenevässä määrin myös tieteiden välisiä yhteyksiä. Tutkimuksen johtaminen ja ohjaaminen on

muodostunut aikaisempaa vaikeammaksi ja monitahoisemmaksi. Kun ylijohdajan käsiteltäväksi tulevat hallinto- ja kiinteistöasiat ovat samanaikaisesti lisääntyneet, on tilanne muodostunut erityisesti tutkimuksen johtamista ajatellen kohutuuttomaksi. Metsäntutkimuslaitoksen voimavarojen kehittäminen siten, että laitoksen häiriötön ja ajan vaatimuksia vastaava toiminta voidaan turvata, on näin ollen välttämättömän tarpeen sanelemaa.

Epäkohtien korjaamiseksi ehdotetaan ylijohdajan avuksi perustettavaksi tutkimusjohtajan virka, jonka haltijan tehtävänä olisi ylijohdajan avustaminen tutkimuksen johtamisessa ja erityisesti tutkimusosastojen toiminnan yhteensovittamisessa. Tämän lisäksi metsäntutkimuslaitokseen ehdotetaan perustettavaksi hallintojohtajan virka. Viran perustamisen tarkoituksena on toisaalta keventää ylijohdajan hallinnollisia tehtäviä ja näin osaltaan parantaa hänen mahdollisuuksiaan tutkimuksen johtamiseen ja toisaalta tehostaa tutkimuslaitoksen hallinto- ja kiinteistöasioiden hoitoa. Viimeksi mainitut tehtävät on suunniteltu koottaviksi asetuksella perustettavaan hallinto-osastoon, jonka päällikkönä hallintojohtaja toimisi.

Tutkimusjohtajan ja hallintojohtajan virkojen sekä hallinto-osaston perustamisen osalta esitys

perustuu metsäntutkimustoimikunnan (komiteanmietintö 1985:20) ehdotuksiin.

Metsätalousinsinöörin ja metsätalousteknikon toiminimikkeet puolestaan ovat osa uuden keskiasteen koulutuksen täytäntöönpanoa, joka metsäalalla pohjautuu metsäopistoista annetun asetuksen muutokseen (375/83). Virkaluettelosta voidaan vastaavasti jättää pois metsäteknikon nimi-ke.

2. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Tutkimusjohtajan ja hallintojohtajan vuotuisen palkkamenon olisi yhteensä n. 350 000 markkaa. Meno on tarkoitus kattaa metsähallinnon alalla avoimna olevia tarpeettomia virkoja lakauttamalla.

3. Voimaantulo

Laki ehdotetaan saatettavaksi voimaan 1 päivänä maaliskuuta 1986.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiesitys:

Laki

metsäntutkimuslaitoksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan metsäntutkimuslaitoksesta 29 päivänä heinäkuuta 1976 annetun lain (653/76) 2 §:n 1 momentti näin kuuluvaksi:

2 §

Metsäntutkimuslaitoksessa voi olla ylijohdajan, tutkimusjohtajan, hallintojohtajan, professorin, ylimetsänhoitajan, toimistopäällikön, erikoistutkijan, aluemetsänhoitajan, tutkimusaseman johtajan, matemaatikon, vanhemman tutkijan ja tutkijan virkoja sekä metsätalousinsinöörin, met-

sätalousteknikon, pääkirjanpitäjän, laboratorioapulaisen, laskuapulaisen, vanhemman vahtimestarin ja vahtimestarin toimia.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 198 .

Helsingissä 30 päivänä syyskuuta 1985

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO

Maa- ja metsätalousministeri *Toivo Yläjärvi*

Laki

metsäntutkimuslaitoksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan metsäntutkimuslaitoksesta 29 päivänä heinäkuuta 1976 annetun lain (653/76) 2 §:n 1 momentti näin kuuluvaksi:

Voimassa oleva laki

2 §

Metsäntutkimuslaitoksessa voi olla ylijohtajan, professorin, ylimetsänhoitajan, toimistopäällikön, erikoistutkijan, aluemetsänhoitajan, tutkimusaseman johtajan, matemaatikon, vanhemman tutkijan ja tutkijan virkoja sekä *metsäteknikon*, pääkirjanpitäjän, laboratorioapulaisen, laskuapulaisen, vanhemman vahtimestarin ja vahtimestarin toimia.

Ehdotus

2 §

Metsäntutkimuslaitoksessa voi olla ylijohtajan, *tutkimusjohtajan*, *hallintojohtajan*, professorin, ylimetsänhoitajan, toimistopäällikön, erikoistutkijan, aluemetsänhoitajan, tutkimusaseman johtajan, matemaatikon, vanhemman tutkijan ja tutkijan virkoja sekä *metsätalousinsinöörin*, *metsätalousteknikon*, pääkirjanpitäjän, laboratorioapulaisen, laskuapulaisen, vanhemman vahtimestarin ja vahtimestarin toimia.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 198 .

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi maataloustuotannon ohjaamisesta ja tasapainottamisesta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksen tarkoituksena on jatkaa maataloustuotannon ohjaamisesta ja tasapainottamisesta annettua lakia (81/83) vuoden 1987 loppuun ja tehdä siihen käytännössä saatujen kokemusten perusteella eräitä parannuksia. Valtioneuvostolle ehdotetaan annettavaksi oikeus sallia kotieläintuotannon vähentämissopimuksen tehneen viljelijän harjoittaa merkitykseltään vähäistä kotitarvetuotantoa. Kesannoimissopimusten vähimmäisala voitaisiin määrätä nykyistä suuremmaksi ja ne muutettaisiin alkaviksi huhtikuun 15 päivästä lukien. Kesannoimissopimusten osalta ei enää edellytettäisi sopimustilalla asumista. Kotieläintuotannon vähentämissopimuksen ja kotieläintuotantoa koskevan tuotantosopimuksen kohdalla ei maksettavaa korvausta maatilän peltoalan vähetessä, kun sopimusta kuitenkin jatketaan, supistettaisi ennen kuin vasta yli 2 hehtaarin suuruisesta vähenemisestä. Niiden henkilöiden piiriä, joille tuotannonmuutossopimus voidaan

koko tilan luovutuksen yhteydessä siirtää, ehdotetaan laajennettavaksi.

Lisäksi ehdotetaan, että maidontuotannon vähentämissopimuksissa laskettaisiin maidontuotannon vähennys enintään siitä määrästä, joka tuottajalle on vahvistettu tuotantokiintiöksi. Kotieläintuotannon vähentämissopimuksia tehtäessä ei korvauksen perustana olevaa tuloa enää vähennettäisi, milloin eläinmäärä on supistunut tilapäisesti eläinten sairauden tai eläinkannan säännöllisen uudistamisen takia. Kun kysymys on useampaa kuin yhtä tuotannonhaaraa koskevasta sopimuksesta ehdotetaan, että viljelijälle voitaisiin yhden tuotannonhaaran kohdalla tapahtunut vähäinen eläinmäärän lisääminen lukea maatalushallituksen määräämin tavoin toisen tuotannonhaaran eläinmäärän korvaukseksi.

Ehdotetut lain muutokset on tarkoitus saattaa voimaan vuoden 1986 alusta lukien.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytilanne

**1.1. Maataloustuotannon nykyinen vapaaehtoi-
siin sopimuksiin perustuva ohjaamisjärjes-
telmä**

Maataloustuotannon ohjaamisesta ja tasapainottamisesta 21 päivänä tammikuuta 1983 annettun lain (81/83) eli ns. tuotannonohjaamislain perusteella voidaan vuosina 1983—1985 viljelijöiden ja valtion kesken tehdä tuotannonmuutossopimuksia. Sopimusten perusteella viljelijä on oikeutettu saamaan valtiolta korvausta, kun tilan maataloustuotantoa muutetaan laissa säädetyllä tavalla.

Tuotannonohjaamislain nojalla tehtävät sopimukset kohdistuvat joko tilan koko maataloustuotantoon tai vain sen pellon käyttöön, kotieläintuotantoon tai yksittäisiin tuotannonhaaroihin. Erityyppisillä sopimuksilla voidaan tuotanto lopettaa kokonaan tai vähentää taikka lisätä sitä. Pellon käyttöä ja kotieläintuotantoa rajoittavia sopimuksia solmitaan pääsääntöisesti sekä yksityisten viljelijöiden että eräiden oikeushenkilöiden kanssa, mutta tilan koko maataloustuotantoa rajoittavia sopimuksia ja tiettyä tuotantoa lisääviä sopimuksia vain yksityisten viljelijöiden kanssa.

Lakiin vuonna 1984 tehdyillä muutoksilla (16/84) laajennettiin oikeushenkilöiden sopimus-oikeutta, tehtiin useampivuotiset kesannoimissopimukset mahdollisiksi, alennettiin maidontuo-

tannon vähentämissopimuksessa edellytettyä tuotannon vähimmäisvähennystä sekä otettiin rajoituskohteeksi myös naudanlihantuotanto.

Valtioneuvosto päättää vuosittain, tuotanto- ja markkinatilanteen huomioonottaen, mitä sopimuksia voidaan tehdä. Varat sopimuksista aiheutuvien korvausten maksamiseen määräytyvät maataloustulolain (629/82) 16 §:n mukaan, siten että ne ovat vuosittain 20 % kyseiselle vuodelle maataloustuotteiden vientikustannuksiin varatuista määrärahoista. Näihin ei kuitenkaan lueta viljan vientikuluja.

Kyseisen lain nojalla rajoitettiin vuonna 1984 erilaisin sopimuksin tilan koko maataloustuotantoa ja pellon käyttöä sekä koko kotieläintuotantoa ja etikseen maidon- ja kananmunantuotantoa. Aiemmasta poiketen kohdistuivat rajoitukset myös naudanlihan tuotantoon. Lisäksi kotieläintuotantoon kohdistuvien sopimusten tekemistä rajoitettiin valtioneuvoston päätöksellä maatala-

lain (188/77) 74 §:n 2 momentissa tarkoitettulla karjarakennusten rakentamisavustusalueella.

Vuonna 1984 käytettiin vanhojen sopimusten hoitamiseen 225 miljoonaa ja uusia solmittiin 195 miljoonan markan vuosittaista korvausmäärää vastaavasti. Viljelijöiden halukkuus sopimuksiin oli varsin suuri.

Vuonna 1984 solmituilla noin 12 800 sopimuksella poistettiin tuotannosta kaikkiaan noin 28 000 hehtaaria peltoa, maidontuotanto aleni sopimustiloilla noin 147 miljoonaa litraa, sianlihantuotanto 3,5 miljoonaa kiloa ja kananmunien tuotanto noin 6,5 miljoonaa kiloa.

Vuonna 1984 oli voimassa lisäksi noin 23 100 aikaisempina vuosina solmittua sopimusta. Näiden perusteella pysyi tuotannosta pois 64 700 hehtaaria peltoa, 64 900 lehmää, 6 200 emakkoa ja 30 100 lihasikaa. Naudanlihantuotantoa oli vastaavasti sopimusten perusteella lisäämässä noin 8 000 emolehmiä.

Maataloustuotannon ohjaustoimien toteutuminen vuosina 1983 ja 1984

	Sopimuksia kpl	ha	Laajuus lehmiä	kanoja	emakoita/lihasikoja	
Maataloustuotannon vähentämissopimukset	411	2 780	1 390	1 820		580
Maidontuotannon vähentämissopimukset	5 845	—	25 500	—	—	—
Kotieläintalouden vähentämissopimukset	1 379	—	3 570 ¹⁾	94 570	2 610	31 000
Kananmunantuotannon vähentämissopimukset	507	—	—	304 000	—	—
Kesannoimissopimukset ...	4 679	25 100	—	—	—	—
Yhteensä vuonna 1984 ..	12 821	27 880	30 800 ¹⁾	400 390	2 610	31 580
Vuonna 1983 somittujen uusien sopimusten määrä ja laajuus	15 731	42 000 ³⁾	12 230 ²⁾	206 000	6 200	30 160
Kaikkien vuoden 1984 loppupuolella voimassa olleiden sopimusten määrä ja laajuus	35 930	92 600	95 700 ⁴⁾	400 390	8 800	61 100
— vastaava tuotanto ⁵⁾		viljaa milj.kg 280	maitoa milj.l 460	munia milj.kg 6		sianlihaa milj.kg 11

¹⁾ Lisäksi 96 emolehmiä eli 0.02 milj. kg naudanlihaa vuodessa pois tuotannosta.

²⁾ Lisäksi noin 770 uutta emolehmiä eli 0,2 milj. kg naudanlihaa vuodessa lisää tuotantoon.

³⁾ Rukiin tuotantosopimusten tarkoittama ruusalan lisäys.

⁴⁾ Lisäksi noin 7 500 emolehmiä eli 1,5 milj. kiloa naudanlihaa vuodessa lisää tuotantoon.

⁵⁾ Tuotantoluvut laskettu kertomalla laajuutta osoittavat luvut vuoden 1984 keskituotoksella, -teuraspainolla tai -sadolla. Tuotanto vastaa sopimuksissa olevilla tiloilla tapahtunutta tuotannon vähentymistä.

Erilaisiin tuotantoa rajoitaviin sopimuksiin kuului vuoden 1984 lopulla noin 18 % maamme yli kahden peltohehtaarin tiloista. Alueittain osuus vaihteli lounaisosien 12—17 %:sta maan itä- ja pohjoisosien 20—23 %:iin. Lapissa eri järjestelmiin kuuluvia tiloja oli vain 7—12 %, koska useiden sopimusten solmimista on siellä rajoitettu.

Vuonna 1985 ei uusia sopimuksia ole voitu lainkaan solmia käytettävissä olevien varojen sitoutuessa vanhojen sopimusten hoitamiseen. Vuonna 1983 solmittuja kaksivuotisia naudanlihan tuotantosopimuksia kuitenkin jatkettiin. Kesannoinnissopimusten alaisille pelloille sallittiin valtioneuvoston päätöksellä rukiin kylvö syksyllä 1985.

1.2. Maataloustuotannon kehitysnäkymät

Vaikka maataloustuotannon nykyisillä ja aiemmillä vapaaehtoisin sopimuksiin perustuvilla ohjaamisjärjestelmillä ei ole toivotussa määrin kyety vähentämään tuotantoa, on niillä voitu nopeuttaa tuotannosta luopumista. Järjestelmien vaikutusta on vähentänyt erityisesti se, että osa sopimuskentekijöistä olisi muutoinkin muuttanut tuotantoaan kyseisellä tavalla. Kun lisäksi toisaalla on tapahtunut samanaikaisesti tuotannon lisäystä, on kokonaistuotannossa näkyvä vaikutus jäänyt lopulta vähäiseksi. Kotieläintuotantoon kohdistuvat sopimukset ovat olleet vaikutukseltaan vähäisempiä kuin kasvinviljelyyn kohdistuvat. Erityisesti pellon kesannointijärjestelmä on osoittautunut sopimusmuotona valtiontalouden kannalta onnistuneeksi.

Vuoden 1985 alusta ryhdyttiin maidontuotantoa rajoittamaan myös maidon kaksihintajärjestelmällä. Muun muassa sen ja vuoden 1984 ennätysmäisen maidontuotannon vähentämissopimustoiminnan seurauksena vuoden 1985 maitomäärien arvioidaan pienenevän runsaat 3 % edellisvuodesta eli olevan 2 830 - 2 850 miljoonaa litraa. Kiintiöjärjestelmä supistanee maidontuotantoa myös vuonna 1986. Tuotanto ylittää kuitenkin tuntuvasti kyseisille vuosille maataloustulolaisa asetetut tuotantokatot 2 730 ja 2 710 miljoonaa litraa.

Naudanlihan tuotannon arvioidaan lehmien runsaiden teurastusten johdosta kohoavan kuluvana vuonna pari prosenttia edellisestä vuodesta, noin 125—126 miljoonaan kiloon. Kun kulutus pysyy lähes ennallaan, muodostuu vuotuinen vientitarve noin 21—22 miljoonaksi kiloksi.

Vuonna 1986 naudanlihan vientitarve supistuneen jonkin verran. Naudanlihan vientikatto vuosina 1985 ja 1986 on 12 miljoonaa kiloa.

Sianlihan tuotannon arvioidaan vuonna 1985 pysyvän edellisen vuoden tasolla eli noin 169 miljoonassa kilossa. Vuonna 1986 tuotantoon kohdistuu kasvupaineita, kun vuonna 1983 solmitut sikatalouden vähentämissopimukset päättyvät. Sianlihan kulutuksen lisäyksen johdosta ylijäämä supistuneen noin 10 miljoonaan kiloon. Sianlihan vientikatto vuosina 1985 ja 1986 on 14 miljoonaa kiloa. Vientitarve oli kolme vuotta sitten vielä lähes 40 miljoonaa kiloa.

Kananmunien tuotanto on vuoden 1985 alkupuoliskolla vähentynyt 9 %. Koko vuoden tuotannon arvioidaan lievästi alenevan edellisvuodesta, noin 85—86 miljoonaan kiloon, jolloin ylijäämä on noin 32 miljoonaa kiloa. Haudontojen rajoitukset ja vuoden 1984 nelivuotiset kananmunatuotannon vähentämissopimukset ovat osaltaan vähentäneet tuotantoa. Vuoden 1986 alusta otetaan kananmunatuotannossa käyttöön lisähinnan avulla toteutettava tuotantokiintiöjärjestelmä, joka antaa mahdollisuudet myös alentaa tuotantoa. Vuonna 1986 tuotanto ja ylijäämä saattavat siten edelleen lievästi laskea. Kananmunien vientikatto on vuonna 1985 13 ja vuonna 1986 12 miljoonaa kiloa.

Kuluvan vuoden leipäviljasadosta näyttää tulevan rukiin osalta alijäämäinen. Rehuohrasta ja -kaurasta ennustetaan noin 800 miljoonan kilon ylijäämää. Viljatilannetta vaikeuttavat edellisen vuoden sadosta vielä markkinoimatta olevat erät. Kun viljelyksessä oleva peltoala säilyy myös vuonna 1986 lähes nykyisellä tasolla pellonvaraus- ja vanhojen tuotannonmuutosopimuspeltojen paltassa osittain viljelyyn, on normaalisadon vallitessa odotettavissa tuolloinkin selvästi ylijäämäinen viljasato, pääosin rehuviljasta. Vuonna 1986 tulee myös rehuviljalle maataloustulolain mukainen vientikatto, joka kyseisenä ja seuraavana vuonna on 480 miljoonaa kiloa.

Maataloustuotteiden vientikustannusten arvioidaan vuonna 1985 kohoavan 2 752 miljoonaan markkaan, josta viljan osuus olisi kaikkiaan 594 miljoonaa markkaa. Maatalouden osuus kohoaa, edelliseltä vuodelta perimättä jäänyt osuus mukaanluettuna, noin 598 miljoonaan markkaan. Vuoden 1986 koko vientituen arvioidaan kohoavan noin 2 895 miljoonaan markkaan. Maatalouden osuuden tavoitehintatuotteiden vientituesta arvioidaan kohoavan 655 miljoonaan markkaan.

2. Tuotannonohjaamisjärjestelmän kehittäminen

Maatalouden ylituotannon kasvun pysäyttämiseksi ja ylituotannosta maataloudelle aiheutuvan markkinointirasitteen keventämiseksi on välttämätöntä pyrkiä tasapainottamaan tuotantoa vastaamaan paremmin kotimaista kulutusta. Tuotannon tasapainoon tulisi osaltaan pyrkiä jatkamalla ja kehittämällä nykyistä maataloustuotannon ohjaamisesta ja tasapainottamisesta annetun lain (tuotannonohjaamislain) mukaista järjestelmää.

Nykyistä tuotannonohjaamisjärjestelmää tulisi kehittää siten, että halukkuus ja mahdollisuus sopimusten tekemiseen lisääntyisi ja että se paremmin edistäisi tuotannon tasapainottumista. Myös jo tehtyjen sopimusten purkautumisia tulisi pyrkiä vähentämään. Tämän johdosta ehdotetaan eräitä sopimusehtoja parannettavaksi ja selvennettäväksi.

Kesannoimissopimusten alkamisajankohtaa ehdotetaan siirrettäväksi kaksi viikkoa nykyistä myöhäisemmäksi, jotta järjestelmän toimeenpano-aika vuoden alussa muodostuisi riittäväksi. Lisäksi ehdotetaan, että sopimusten vähimmäisala voitaisiin määrätä nykyistä suuremmaksi, jolloin niiden vaikutus tuotantoon tehostuisi. Kesannointihalukkuutta voitaisiin lisätä tekemällä sopimuksia myös sellaisten viljelijöiden kanssa, jotka eivät asu sopimustilalla. Lakia ehdotetaan myös tältä osin muutettavaksi.

Yksinomaan tilan maidontuotantoa koskeissa kotieläintuotannon vähentämissopimuksissa ehdotetaan otettavaksi huomioon maidon väliaikaisista tuotantokiintiöistä annetun lain (570/84) mahdollisen jatkamisen vaikutukset siten, että maidontuotannon vähennys laskettaisiin enintään tuottajalle vahvistetun tuotantokiintiön mukaisesta maitomäärästä.

Jos viljelijän eläinmäärä on kotieläintuotannon vähentämissopimusta haettaessa alentunut tulon määräytymisen perusteena olevasta jaksosta siinä määrin, että se ei edellyttäisi edellä tarkoitettua vuotuista tuloa, on tulon määrää nykyisin kaavamaisesti alennettava supistunutta kotieläintuotantoa vastaavaksi. Alentamista ei kuitenkaan pitäisi esityksen mukaan vast'edes suorittaa, jos supistuminen on ollut tilapäiseksi katsottavaa ja johtunut eläinten sairaudesta tai eläinkannan säännöllisestä uudistamisesta. Olisi myös tarkoituksenmukaista, että silloin kun on kysymys useampaa kuin yhtä tuotannonhaaraa koskevasta sopimuksesta, voitaisiin yhden tuotannonhaaran

kohdalla tapahtunut vähäinen eläinmäärän lisäys lukea toisen tuotannonhaaran eläinmäärän vähentymisen korvaukseksi.

Tuotannonmuutosopimuksen siirtomahdollisuutta omistajanvaihdostapauksissa ehdotetaan laajennettavaksi. Sopimus voitaisiin edelleen siirtää hakemuksesta uudelle omistajalle, mikäli muutoksen syynä on ollut omistajan tai hänen aviopuolisonsa kuolema tai jos luovutus tapahtuu omistajan tai hänen aviopuolisonsa taikka näiden veljen tai sisaren jälkeläiselle tai aviopuolisolle taikka maatilan toiselle osakkaalle. Mainittua henkilöpiiriä olisi kuitenkin perusteltua laajentaa siten, että sopimuksen siirtomahdollisuus olisi olemassa kaikissa niissä tapauksissa, joissa maatila luovutetaan henkilölle, joka perintökaaren (40/65) 2 luvun mukaan voisi periä viljelijän tai hänen puolisonsa, tai viljelijän ottolapselle tai kasvattilapselle tai mainittujen henkilöiden puolisolle.

Tuotannonmuutostilalta voidaan osa peltoa pakkolunastaa, luovuttaa maatalouden rakenteen parantamisen kannalta tarkoituksenmukaisesti taikka muuhun kuin maataloudelliseen tarkoitukseen. Tällöin on kuitenkin maksettavaa korvausta alennettava vähentynyttä alaa vastaavasti. Korvauksen alentaminen on osoittautunut kohtuuttomaksi etenkin sellaisten kotieläintuotannon vähentämissopimusten osalta, joissa tilan peltoala on alunperinkin vähäinen. Lähinnä näitä tapauksia varten tulisi kotieläintuotannon vähentämissopimuksen tehneeltä tilalta voida yleisestikin luovuttaa peltoa enintään kaksi hehtaaria edellä mainitulla tavalla ilman että korvausta alennetaan. Momentin sanamuotoa on lisäksi täsmennetty siten, että osa tuotannonmuutostilan pellosto voidaan luovuttaa toiseen maatalaan lisäalueeksi. Luovutuksen yhteydessä ei siten tulisi siinä määrin kuin nykyisin kiinnitettäväksi huomiota vastaanottavan tilan tilussuhteisiin.

3. Esityksen organisatoriset ja henkilöstövaikutukset

Lainmuutosehdotus ei aiheuta organisatorisia muutoksia. Se ei myöskään lisää henkilöstön tarvetta maatilahallituksessa tai maatalouspiirien maataloustoimistoissa.

4. Esityksen valtiontaloudelliset vaikutukset

Maataloustuotannon ohjaamiseen ja tasapainottamiseen varataan maataloustulolain (692/82) 16 §:n mukaisesti vuosittain määräraha, joka on 20 % maataloustuotteiden vientikustannuksiin osoitetuista varoista. Määrärahasta maksetaan aikaisemmin tehdyistä sopimuksista aiheutuvia korvauksia ja loppuosa jää käytettäväksi uusiin solmittaviin sopimuksiin.

Hallituksen esityksessä vuoden 1986 tulo- ja menoarvioksi maataloustuotannon tasapainottamismenoihin on osoitettu yhteensä 390,4 miljoonaa markkaa. Määrärahoista tulee myös vuonna 1986 pääosa, noin 327 miljoonaa markkaa kuluun ennen kyseistä vuotta solmittujen sopimusten hoitamiseen. Uusien sopimusten rahoittamiseen arvioidaan olevan vuonna 1986 käytettävissä noin 63,4 miljoonaa markkaa. Tuotannon kehitysnäkömät ja uusiin sopimukseen käytettävissä olevat määrärahat huomioonottaen tulisi sopi-

mustoiminta vuonna 1986 kohdistaa lähinnä viljelyksessä olevan peltoalan vähentämiseen.

Määrärahan ohjaamisella kesannoimisopimukseen voidaan kyseisen järjestelmän vaikuttavuutta entisestään tuntuvasti lisätä. Osan niistä viljelijöistä, jotka olisivat kesannoineet peltojaan ilman sopimuksiakin arvioidaan tulleen järjestelmän piiriin jo vuonna 1984. Uusia sopimuksia solmittaessa näiden osuus olisi siten aiempaa vähäisempi. Vuonna 1986 pyritään tekemään pellon kesannoimisopimuksia ainakin 40 000 hehtaarin alasta. Sopimukset on tarkoitus tehdä yksivuotisina siten, että kesannoitavan alan tulee olla suurempi kuin aiemmin tehdyissä sopimuksissa. Sopimuksen houkuttelevuutta on tarkoitus lisätä korottamalla korvaustasoa.

5. Asian valmistelu

Esitys perustuu maatilahallituksessa ja maa- ja metsätalousministeriössä tapahtuneeseen valmistelutyöhön.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

1 §. Pykälän 1 momentin muutos sisältää lain soveltamisajan pidentämisen vuoden 1987 loppuun.

7 §. Pykälän 2 momenttiin on lisätty säännös, jonka mukaan kotieläintuotannon vähentämissopimuksen tehneellä viljelijällä olisi kotieläintuotannon rajoituksista huolimatta oikeus kuitenkin harjoittaa valtioneuvoston päätöksellä sallituksi määrättyä vähäistä kotitarvetuotantoa. Lisäksi momentin sanamuotoa on täsmennetty siten, että kysymys on sopimuksessa mainitusta kotieläintuotannosta eikä maataloustuotannosta.

8 §. Pykälän muutoksella kesannoimisopimusten sopimuskausi alkaisi 15 päivänä huhtikuuta, eli puolta kuukautta nykyistä myöhemmin, ja päättyisi 14 päivänä huhtikuuta.

9 §. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että valtioneuvosto voisi päättää kesannoitavan vähimmäisalan myös suuremmaksi kuin kaksi hehtaaria ja suuremmaksi kuin neljäsosa peltoalasta.

16 §. Pykälän 2 momenttiin on lisätty säännös, jonka mukaan yksinomaan maidontuotantoa koskevassa kotieläintuotannon vähentämissopimuksessa korvauksen perustana oleva maidontuotannon vähennys lasketaan enintään siitä maitomäärästä, joka tuottajalle on vahvistettu tuotantokiintiöksi.

Pykälän 3 momentin mukaan on, milloin viljelijän eläinmäärä sopimusta haettaessa on alentunut siinä määrin, että se ei ilmeisesti edellyttäisi pykälän 1 ja 2 momentissa tarkoitettulla tavalla määrättävää korvauksen perusteena olevaa vuotuista tuloa, tulon määrää alennettava supistunutta kotieläintuotantoa vastaavaksi. Po. momenttiin tehdyn lisäyksen mukaan ei tulon alentamista olisi kuitenkaan suoritettava eläinten sairaudesta tai eläinkannan säännöllisestä uudistamisesta johtuneen tilapäiseksi katsottavan eläinmäärän supistumisen takia. Lisäksi voitaisiin, kun on kysymys useampaa kuin yhtä tuotannonhaaraa koskevasta sopimuksesta, viljelijälle lukea maatilahallituksen tarkemmin määräämin tavoin yhden tuotannonhaaran kohdalla tapahtu-

nut vähäinen eläinmäärän lisääminen toisen tuotannonhaaran eläinmäärän vähenemisen korvaukseksi.

21 §. Kesannoimissopimusten osalta ehdotetaan poistettavaksi vaatimus, että sopimuksen tehneen yksityisen viljelijän tulee asua sopimus-tilalla koko sopimuksen ajan.

26 §. Pykälän 2 momentissa on laajennettu niiden henkilöiden piiriä, joille sopimus voidaan maatilän omistus- tai hallintasuhteiden muuttuessa siirtää. Sopimus voitaisiin ehdotuksen mukaan siirtää silloin, kun luovutus tapahtuu viljelijän puolisolle tai henkilölle, joka perintökaaren (40/65) 2 luvun mukaan voisi periä viljelijän tai hänen aviopuolionsa, tai viljelijän ottolapselle tai kasvattilapselle taikka tällaisen henkilön aviopuolisolle.

Pykälän kolmannen momentin sanamuotoa on täsmennetty maatalouden rakennetarkoituksiin tapahtuvien luovutusten osalta. Momenttiin on myös sisällytetty säännökset peltoalan vähäisen

luovutuksen vaikutuksista kotieläintuotannon vähentämissopimuksen ja kotieläintaloutta koskevan tuotantosopimuksen perusteella suoritettavaan korvaukseen. Näiltä osin viitataan yleisperustelujen kohdassa 2. olevaan selvitykseen.

2. Voimaantulo

Lainmuutokset on tarkoitus saattaa voimaan vuoden 1986 alusta ja niitä sovellettaisiin lain voimaantulon jälkeen tehtäviin tuotannonmuutosopimuksiin. Lakiehdotuksen 26 §:n 2 ja 3 momentin säännöksiä ehdotetaan kuitenkin voitavan soveltaa myös aikaisemmin tehtyihin sopimuksiin, koska kysymys on viljelijän kannalta aikaisempia edullisemmista säännöksistä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus: